

Дослідження проблем педагогічної акмеології у діяльності Житомирської науково-педагогічної школи // Становлення і розвиток науково-педагогічних шкіл: проблеми, досвід, перспективи: зб. наук. праць / за ред. В. Кременя, Т. Левовицького, ред. кол.: В.Г. Кременя, Т. Лєво-вицького, І.А. Зязюн, П.Ю. Саух, Н.Г. Ничкало, О.А. Дубасенюк, Житомир, Вид-во ЖДУ ім. І Франка. 2012. – С.404-413.

Дубасенюк О.А., Сидорчук Н.Г.

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМ ПЕДАГОГІЧНОЇ АКМЕОЛОГІЇ У ДІЯЛЬНОСТІ ЖИТОМИРСЬКОЇ НАУКОВОЇ ШКОЛИ

У діяльності Житомирської науково-педагогічної школи значна увага приділяється дослідженню проблеми педагогічної акмеології, яка є складовою нової галузі наукових знань – акмеології (від давногрецького акме – вершина, розквіт, квітуча сила, зрілість). Це – сфера наукового знання, комплекс наукових дисциплін, об'єктом вивчення яких є людина в динаміці його саморозвитку, самовдосконалення, самовизначення в різних життєвих сферах самореалізації.

У створенні прогресивних систем професійної підготовки вчителя, які орієнтуються на інтелектуальний і креативний рівень розвитку особистості, значну роль відіграють процеси проектування і реалізації інтегрованих освітніх програм та педагогічних технологій, що ґрунтуються на наукових ідеях та універсальних методологічних підходах до організації освітнього процесу. Таким універсальним методологічним орієнтиром, який забезпечує цілеспрямованість і результативність цієї діяльності, виступає *акмеологічний підхід*. У нашому дослідженні цей підхід виступає як інтегратор сучасних підходів до проектування: гуманістичного, культурологічного, системно-інтегративного, діяльнісного, особистісно-орієнтованого та ін.

Акмеологічний підхід синтезує у собі дослідницькі стратегії з позицій:

1) цілісного підходу до вивчення людини, обґрунтований Б. Г. Ананьєвим;

2) системного підходу при вивченні освітніх систем, уперше застосований Н.В. Кузьміною;

3) теорії функціональних систем, системоутворювальним чинником, у якій виступає шуканий кінцевий результат на виході у нове середовище, розроблений П.К. Анохіним.

Учені виділяють такі загальнометодологічні принципи акмеології: *детермінізму* (соціальна детермінація і детермінація внутрішня, перша пов'язана з визнанням вирішальної ролі зовнішнього впливу на особистість, в акмеології ж детермінація означає те, що сама особистість прагне використати свої внутрішні ресурси, з метою оптимізації своєї відповідності соціуму, *розвитку* (акмеологія розглядає зв'язок розвитку особистості в онтогенезі і в діяльності, а також не зіставляє послідовно стадії розвитку особистості, а порівнює кожний досягнутий ступінь розвитку з ідеалом),

цінності, гуманізму (особистість підтримується шляхом визнання її якості як суб'єкта, її здатності самостійно вирішувати життєві суперечності, актуалізації її інтелектуальних можливостей, моделювання для особистості природних або штучних ситуацій, в яких вона підноситься на більш високий рівень своїх можливостей.

Наголосимо на особливостях виділених принципів. По-перше, принцип детермінізму має подвійну природу внутрішньої і зовнішньої сутності регуляції процесу у розвитку, за вирішальної ролі вивільнення внутрішніх рушійних сил, а зовнішнє акмеологічне сприяння виявляється конструктивним лише при зверненні до особистості як до суб'єкта, за визнанням домінуючої ролі внутрішніх механізмів.

По-друге, принцип розвитку розглядається як рух до зрілості, визнає, що розвиток має суб'єктивний характер і здійснюється через вирішення протиріч суб'єктом.

Відтак, предметом акмеології виступає творчий потенціал людини, закономірності й умови досягнення суб'єктом діяльності різних рівнів розкриття творчого потенціалу вершин самореалізації¹. Завдання акмеології – озброєння суб'єкта діяльності знаннями й технологіями, що забезпечують можливість його успішної самореалізації в різних сферах діяльності, зокрема у сфері обраної професії. "Акме" – вершина професіоналізму – це стабільність високих результатів роботи, далі – надійність. Працювати професійно – означає не мати зривів, грубих помилок, промахів і робити звичку саморозвитку, самовдосконалення, самоосвіти і самоконтролю, бо це основні чинники досягнення стану "акме"².

Це сфера інтегративного знання, що започаткована Б.Г. Ананьєвим, Н.О. Рибніковим і розвинена відомими російськими вченими Н.В. Кузьміною, А.О. Деркачем, О.О. Бодальовим, О.С. Анісімовим, В.М. Зазикіним, А.О. Реаном, а також вітчизняними науковцями С.С. Пальчевським, В.М. Вакуленко, В.М. Гладковою, Г.С. Даниловою, Г.І. Кримською, В.В. Панчук та ін. Акмеологічний підхід виступає універсальним методологічним орієнтиром, який забезпечує цілеспрямованість і результативність педагогічної діяльності У нашому дослідженні визначений підхід тлумачиться як інтегратор сучасних підходів³ до вивчення професій-

---

¹ Акмеология качества профессиональной деятельности специалиста : монография / Н.В. Кузьмина, С.Д. Пожарский, Л.Е. Паутова. – Санкт-Петербург-Коломна-Рязань, 2008. – С. 21.

² Деркач А.А., Зазыкин В.Г. Акмеологический подход в теории инновационного обучения // Акмеология. СПб.: Питер, 2003. – С. 11-13.

³ Акмеология 2008. Методологические и методические проблемы / под ред. Н.В. Кузьминой, Е.Н. Жариновой. – СПб.: Изд-во ЦСИ, 2008 – 156 с. С. 142); Акмеология качества профессиональной деятельности специалиста : монография / Н.В. Кузьмина, С.Д. Пожарский, Л.Е. Паутова. – Санкт-Петербург-Коломна-Рязань, 2008. – С. 21.; Деркач А.А., Зазыкин В.Г. Акмеологический подход в теории инновационного обучения // Акмеология. СПб.: Питер, 2003. – С. 11-13.; Деркач А.А. Акмеологические основы становления психологической и профессиональной зрелости / А.А. Деркач, Л.Э. Орбан. – М.: РАГС, 1995. – 208 с. ; Дубасенюк О.А. Факторні моделі продуктивної виховної діяльності педагога загальноосвітньої та професійної школи // Професійно-педагогічна освіта: сучасні концептуальні моделі та тенденції розвитку: Монографія /Авт. кол. О.А. Дубасенюк, О.Є. Антонова, С.С. Вітвицька, Н.Г. Сидорчук, О.М. Спірін, Н.В. Якса та ін. / за заг. ред. проф.

ної педагогічної діяльності: системного, гуманістичного, культурологічного, діяльнісного, особистісно орієнтованого, професіографічного, компетентнісного, полікультурного та ін. Акмеологічний підхід тісно пов'язаний із сутнісним підходом при організації інноваційної освіти.

Отже, акмеологічні дослідження здійснюються на основі системно-інтегративної методології, що узагальнюють методологічні принципи щодо провідних акмеологічних ідей і критеріїв якості освіти.

Нині одним з найбільш розроблених напрямів прикладної акмеології є педагогічна акмеологія. Власне, інтенсивний розвиток саме педагогічної акмеології постає могутнім імпульсом для становлення загальної акмеології та її прикладних аспектів. Педагогічна акмеологія – наука про шляхи досягнення професіоналізму у діяльності педагога. Витоками педагогічної акмеології, як і загальної акмеології, стали наукові доробки Н.В. Кузьміної та представників її наукової школи.

Зміст педагогічної акмеології багато в чому визначається акмеологічним підходом до специфіки праці в цій професійній сфері.

Предметна сфера педагогічної акмеології досить широка. Сьогодні в ній на передній план вийшли сторони і рівні професіоналізму педагога, а також умови й закономірності досягнення вершин професійної зрілості особистості педагога. Водночас до предметної сфери відносимо: а) закономірності і механізми досягнення вершин не тільки індивідуальної, але й колективної діяльності, пов'язаної з розв'язанням педагогічних задач; б) дослідження процесів поетапного становлення вчителя-акмеолога; в) мотиви професійних досягнень у педагогічній діяльності; г) траєкторії досягнення професіоналізму у педагогічній галузі.

Зміст педагогічної акмеології визначається: 1) специфікою професіоналізму педагога; 2) своєрідністю поєднання об'єкта, умов, способів і технологій діяльності, результатів наукових досліджень, що акумулюються у праці педагога.

Педагогічна акмеологія сприяє досягненню педагогом вершин професіоналізму, що виявляється не тільки у високій результативності діяльності, але й у таких положеннях: а) гуманістичній орієнтації на розвиток особистості засобами окремих навчальних предметів; б) виборі педагогом способів своєї діяльності з урахуванням мотивів, ціннісних орієнтацій, цілей учнів; в) підготовці учнів до наступних етапів педагогічного маршруту.

О.А. Дубасенюк: — Вид. 2-ге, доп. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2009. – С.104-175.; Кузьміна Н.В. [Головко-Гаршина] Предмет акмеологии. – 2-е изд., испр. и доп. СПб.: Политехника, 2002. – 189 с.; Кузьміна Н.В. [Головко-Гаршина] Акмеологическая теория повышения качества подготовки специалистов образования. – М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2001. – 210 с.; Пальчевський С.С. Акмеология : навч. посібник для студ. вищих навч. закладів. – Київ: Кондор, 2008. – 398 с.

В акмеологічному розумінні педагогічний професіоналізм розглядається як стійкі властивості суб'єкта, що забезпечують високу продуктивність педагогічної діяльності, її гуманістичну спрямованість.

Педагогічна акмеологія виявляє рівні й етапи професіоналізму діяльності і зрілості особистості педагога. Основними з них є рівні: 1) оволодіння професією; 2) педагогічної майстерності; 3) самоактуалізації педагога в професії; 4) педагогічної творчості.

Високий рівень професіоналізму педагога характеризується такими позиціями як: а) ерудит; б) фахівець з покликання; в) майстер; г) діагност; д) гуманіст; е) самодіагност; ж) новатор; з) учасник педагогічної співпраці; і) дослідник, що володіє акмеологічними технологіями переходу від одного рівня професіоналізму і зрілості до іншого.

Педагогічна акмеологія визначає наступне:

1) траєкторію зростання індивідуально обраного педагогом шляху досягнення професіоналізму;

2) шляхи подолання професійних деформацій особистості педагога емоційного "вигорання" і "професійного насичення і виснаження" ⁴.

У наш час виникає необхідність зміни освітньої парадигми. Основна суперечність сучасної системи освіти – це протиріччя між швидким темпом приросту знань у сучасному світі й обмеженими можливостями умов їх заволодіння індивідом. Ця суперечність примушує педагогічну теорію відмовитися від абсолютного освітнього ідеалу (всебічного розвитку особистості) і перейти до нового ідеалу – максимального розвитку здібностей людини, до саморегуляції і самоосвіти.

У Меморандумі міжнародного симпозіуму ЮНЕСКО зазначено: "Фундаментальна природничо-наукова і гуманітарна освіта повинна давати цілісне уявлення про сучасну природничо-наукову картину світу, закласти науковий фундамент для оцінки наслідків професійної діяльності, сприяти творчому розвитку особистості і правильному вибору індивідуальної програми життя на базі пізнання особливостей, потреб і можливостей людини".

Серед актуальних проблем педагогічної акмеології є питання вивчення факторів продуктивної творчості в професійній діяльності. Ці питання були предметом дослідження таких учених, як О. О. Бодальов, А. О. Деркач, З. Ф. Есарєва, Н. В. Кузьміна, В. П. Лебедева, В. М. Максимова, О. В. Москаленко, Джон Равен, Л. А. Рудкевіч, Н. В. Самоукіна, О. Б. Шульц та ін. Фактор розглядається як рушійна сила, причина будь-якого процесу, явища: істотна обставина в сутнісному процесі, явищі результату ⁵.

---

⁴ Деркач А.А., Зазыкин В.Г. Акмеологический подход в теории инновационного обучения // Акмеология. СПб.: Питер, 2003. – С. С. 135.

⁵ Кузьмина Н.В. [Головко-Гаршина] Акмеологическая теория повышения качества подготовки специалистов образования. – М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2001. – С. 70.

В акмеологічних дослідженнях професійної діяльності Н.В. Кузьміна визначає групи факторів, що визначають її продуктивність⁶.

I – об'єктивні, пов'язані з реальною системою і послідовністю дій педагогів, спрямованих на досягнення необхідного результату.

II – суб'єктивні, пов'язані із суб'єктивними передумовами міри успішності професійної діяльності. До них відносяться: мотиви, спрямованість, здібності, компетентність, умілість, задоволеність, творчість. Ступінь їх прояву пояснює суб'єктивні причини, що сприяють досягненню вершин професіоналізму або що перешкоджають цьому процесу.

III – об'єктивно-суб'єктивні, пов'язані з організацією професійного середовища, професіоналізмом керівників, якістю управління системою освіти.

Ураховуючи нагальні потреби педагогічної теорії і практики, мета нашого дослідження полягала у виявленні основних психолого-педагогічних факторів продуктивності педагогічної діяльності педагога-вихователя загальноосвітньої школи; встановленні того положення – чи є дані фактори специфічними, чи вони інваріантні відносно педагогічної системи і виявленні їх впливу на продуктивність діяльності вихователя як закономірного процесу.

Предметом дослідження постає факторна модель виховної діяльності педагога та основні психолого-педагогічні фактори, що визначали рівень її продуктивності. Останню вважаємо продуктивною в тому випадку, коли вчитель за допомогою засобів виховної взаємодії отримує позитивний результат, тобто такий, який відповідає визначеній меті, продукту своєї діяльності (новоутворення в особистісній сфері вихованців, що проявляються у рівні їх вихованості, культурі, знаннях, вміннях, навичках).

Наше дослідження ґрунтувалося на розробленій науковцями психологічній структурі людської діяльності, яка вміщує такі блоки: мотиваційний (потреби, ідеали, мотиви, установки, інтереси), орієнтаційний (механізми цілепокладання, планування, прогнозування діяльності), операційний (задатки, здібності, обдарованість, талант, геніальність, уміння, навички, звички, майстерність), енергетичний (увага, воля, емоційний фон діяльності) і блок оцінки, результативності дій.

Доведено, що професійній педагогічній діяльності притаманні всі атрибути і властивості загального феномену людської діяльності. Вона має специфічні особливості, що пов'язані із виконанням педагогом своїх професійних функцій і які визначають своєрідність предмету педагогічної діяльності. Виховна діяльність є складовою частиною педагогічної діяльності. Своєрідністю виховної діяльності є те положення, що для її продуктивного здійснення необхідні специфічні знання (знання цілей і предмету діяльності, знання засобів, форм та методів виховної взаємодії, за допомогою яких можна досяг-

---

⁶ Акмеология качества профессиональной деятельности специалиста : монография / Н.В. Кузьмина, С.Д. Пожарский, Л.Е. Паутова. – Санкт-Петербург-Коломна-Рязань, 2008. – С. 150.

нути поставлену мету, знання загальної теорії виховної діяльності; знання педагогічної і вікової психології; знання індивідуально-психологічних особливостей учнів; знання достоїнств і недоліків власної діяльності; загальнопедагогічні вміння (гностичні, проєктувальні, конструктивні, комунікативні, організаторські) у сфері виховання.

Співвідношення між загальним феноменом діяльності, педагогічною і виховною діяльностями можна охарактеризувати філософськими категоріями: "загальне", "особливе", "одиничне". Атрибути, побудова, характеристики людської діяльності проявляються у відповідних рисах, що притаманні педагогічній і виховній діяльностям. Однак і особливе, й одиничне, якими є педагогічна і виховна діяльності, мають свої специфічні риси.

Тому при формуванні стандартного переліку для аналізу діяльності педагогів загальноосвітньої школи у сфері виховання ми враховували як загальні риси людської діяльності, що проявляються, і особливості, котрі характерні для педагогічної діяльності, так і специфіку виховної діяльності.

Ідеальним варіантом було б включення в аналіз всіх компонентів, які входять в кожний із блоків психологічної структури діяльності. Це б дозволило розглянути об'єкт дослідження з різних сторін. Однак таке завдання не може бути вирішене в межах одного дослідження. У зв'язку з цим було обмежено стандартний перелік лише тими параметрами, аналіз яких відповідав цілям і завданням нашого дослідження.

Мотивація педагогічної діяльності. Це досить складне утворення, яке включає різні види спонукань: мотиви, потреби, інтереси, прагнення, цілі, установки, ідеали. А тому в перелік стандарту була включена значна кількість показників, що характеризує і розширює даний параметр. Виділяємо такі основні види мотивів: мотиви вибору професії педагога (соціальні, виховні, особистісні, професійні); мотиви подальшого продовження педагогічної, в т.ч. і виховної діяльності (творче спрямування педагогічної діяльності; загально-соціальні мотиви; мотиви значущого професійного спілкування; мотиви реалізації теоретичних знань у практичній діяльності; мотиви професійної допомоги батькам); мотиви привабливості професії педагога-вихователя (можливість працювати за цікавими програмами, хорошими підручниками, можливість вчити, виховувати учнівську молодь, підвищувати рівень їх інтелектуальної, загальної трудової, політехнічної підготовки, моральної вихованості, суспільно-політичної та фізичної підготовленості).

Виходячи із основного базового положення дослідження, що виховна діяльність – це процес розв'язання множини виховних задач, ми поряд із сукупністю мотивів педагогічної діяльності вводимо параметри цілепокладання виховної діяльності. Мотиви діяльності формуються в процесі усвідомлення цілей, виховних задач діяльності.

Цілеспрямованість виховної діяльності педагога. Важливого значення для продуктивної професійної виховної діяльності педагога має усвідомлення ним її образу-результату. Дослідженнями Г.К. Воїводської, А.С. Тотанової,

З.В. Діянової та ін. встановлено, що педагоги по-різному відображають у своїй діяльності цілі виховання та навчання. Ефективність у реалізації цілей знаходиться в прямій залежності від здатності педагога підпорядкувати всі види своєї навчально-виховної діяльності провідним цілям педагогічної системи. Тому в стандартний перелік введено параметри, що характеризують цілеспрямованість педагогічної діяльності на: формування в учнів наукового світогляду, ґрунтовних і глибоких загальноосвітніх знань; розвиток інтересу та творчого ставлення до навчання; практичне застосування теоретичних знань у різних видах діяльності; всебічний розвиток учнів; формування готовності до свідомого вибору професії; виховання в учнів прагнення до творчості; залучення їх до активної громадської діяльності.

Результативність виховної діяльності педагога в загальноосвітній школі обумовлюється рівнем сформованості основного соціального, загальноосвітнього фонду особистості старшокласників та їх готовності до вибору професії, продовження освіти, самоосвіти, самовиховання. Результативність, за переконаннями ряду вчених (П.К. Анохін, Б.Ф. Ломов, Н.В. Кузьміна), є одним із головних системоутворювальних чинників особистості й діяльності педагога-вихователя.

Педагогічний стаж. Це важливий показник, оскільки саме в діяльності розвивається і вдосконалюється професійна майстерність педагога-вихователя (С.Л. Рубінштейн, І.А. Зязюн, Б.Г. Ананьєв, О.М. Леонтєв, Н.В. Кузьміна, М.С. Каган, К.К. Платонов та ін.). Діапазон оцінок у вибірковій сукупності – від одного року до 42 років.

У процесі дослідження обґрунтовано модель особистісно-орієнтованого навчання на основі реалізації концептуальної ідеї: суб'єкт-суб'єктна взаємодія учасників навчально-виховного процесу. Проаналізовано відповідні складові досліджуваної моделі: цілемотиваційний, змістовий, діяльнісно-творчий, рефлексивний, результативний. Визначено психолого-педагогічні умови функціонування моделі як засобу особистісного розвитку: пріоритетність фасилітативної функції вчителя, індивідуалізація процесу навчання, врахування соціальних особистісних запитів учнів, наявність смислотвірної мотивації педагогічної діяльності, готовність до саморегуляції, розробка особистісно орієнтованого змісту освіти та відповідних технологій.

Таким чином, виділено два основних блоки показників: 1) мотиви вибору професії педагога; мотиви подальшого продовження педагогічної діяльності; мотиви привабливості педагогічної професії; 2) цілеспрямованість та результативність виховної діяльності; 3) педагогічний стаж; професійно-педагогічна підготовленість учителя; рівень успішності у вирішенні педагогом виховних задач.

У результаті проведеного дослідження за допомогою факторного аналізу у різних регіонах України виявлено модель виховної діяльності педагога, яка охоплює наступні компоненти: професійно-педагогічна підготовленість у плані соціальних, етичних, психолого-педагогічних, фахових та методичних

знань, а також знань, пов'язаних з наданням допомоги в осмисленні професійних намірів старшокласників. Цей компонент передбачає розвинену здатність педагогів загальноосвітньої школи до самовдосконалення, самовиховання, самоосвіти і формування способів творчого засвоєння базових знань учнів.

Досить яскраво проявляється цілеспрямований характер виховної діяльності педагогів-майстрів. Передусім, ця тенденція відображається на виділених пріоритетних завданнях у виховній роботі вчителів загальноосвітнього закладу: формуванні моральних та соціальних якостей старшокласників, надання допомоги в їх життєвому самовизначенні. Важливо відзначити виділення у процесі дослідження компоненту загальновиховної умілості або виховної майстерності, що виявляє здатність педагога бачити, формулювати і розв'язувати виховні задачі в роботі з учнівською молоддю. Цей компонент як інтегроване утворення має свої особливості. Він більшою мірою насичений показниками, котрі характеризують особливості виховної діяльності і ступінь їх розвитку (системність, інноваційність, аналітичність, продуктивність, спілкувальність), рівень розвитку моральних та професійних якостей педагога, рівень сформованості виховних умінь.

Крім того, модель факторної структури, що отримана на основі дослідження виховної діяльності вчителів загальноосвітньої школи містить і достатньо значущий параметр – професійно-педагогічну компетентність, яка відображає ступінь поінформованості та авторитетності педагога в галузі науки, представником якої він є, а також у технологічній сфері та у сфері міжособистісної взаємодії, спілкування з різними категоріями суб'єктів діяльності. Виділений компонент також охоплює показники, що характеризують аутопсихологічну компетентність. Водночас виділяють сукупність умінь педагога як суб'єкта педагогічної взаємодії особливим чином структурувати наукове і практичне знання з метою найкращого вирішення поставлених виховних завдань. Всі ці якості синтезують особливості професійної самосвідомості педагога-вихователя⁷.

Загальним є положення про чинники, що визначають результативність виховної діяльності вчителів, викладачів. Саме цей компонент на думку П.К. Анохіна, Н.В. Кузьміної, є сутнісним системоутворювальним чинником, що перетворює невпорядковану множину компонентів у певну систему. Цей компонент представлений фактором продуктивності виховної діяльності педагога, який передбачає отримання педагогом продуктивного кінцевого ре-

---

⁷ Дубасенюк О.А. Факторні моделі продуктивної виховної діяльності педагога загальноосвітньої та професійної школи // Професійно-педагогічна освіта: сучасні концептуальні моделі та тенденції розвитку: Монографія / Авт. кол. О.А. Дубасенюк, О.Є. Антонова, С.С. Вітвицька, Н.Г. Сидорчук, О.М. Спірін, Н.В. Якса та ін. / за заг. ред. проф. О.А. Дубасенюк: — Вид. 2-ге, доп. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2009. – С.104-175.

зультату. Продуктивність є якісною характеристикою виховної діяльності і дає можливість здійснювати квантифікацію або її кількісний вимір. Такий підхід дозволяє ґрунтовно дослідити визначений системоутворювальний компонент: у плані продуктивності, ефективності, успішності щодо вирішення поставлених виховних цілей та завдань.

Таким чином, розроблені факторні моделі виховної діяльності педагогів загальноосвітньої школи мають компоненти, які відображають відповідні компоненти-фактори, що одержані на літературному та дослідницькому матеріалі. Специфіка досліджуваної моделі полягає у їх змістовому плані і пов'язана зі специфікою цілей, завдань, предмету, способів і результативності професійної діяльності вчителів школи. Крім того враховано особливості соціально-політичної ситуації, що склалася в країні, переходом її до ринкових відносин, складними економічними умовами. Останні визначають актуальність проблеми, що досліджується, оскільки від рівня вихованості, культури учнівської молоді та професіоналізму педагогів залежить майбутнє української держави.

Розроблена акмеологічна модель виховної діяльності педагога була реалізована в діяльності Житомирської науково-педагогічної школи "Професійно-педагогічна підготовка майбутніх учителів", а також у загальноосвітніх закладах різних регіонів України, науково-дослідної лабораторії "Акмеологія освіти". Лабораторія була створена у 2004 році як результат 30-річної співпраці кафедри педагогіки з Міжнародною академією акмеологічних наук (м. Санкт-Петербург), яку очолює член-кореспондент РАО, доктор психологічних наук, доктор акмеологічних наук професор Н. В. Кузьміна. Науковим керівником лабораторії є доцент кафедри педагогіки ЖДУ, член-кореспондент Міжнародної академії акмеологічних наук Н.Г. Сидорчук.

Метою діяльності лабораторії є проведення досліджень, пов'язаних з проблемами педагогічної акмеології, наукова співпраця з акмеологічними осередками вищих навчальних закладів України та країн ближнього зарубіжжя (Білорусі, Молдови, Грузії, Польщі). Важливими напрямками наукової та організаційної діяльності лабораторії є ініціювання і координація проведення наукових досліджень у сфері акмеології шляхом: залучення до проведення досліджень викладачів, співробітників, студентів університету; створення дослідницьких та проблемних груп; виявлення перспективних науковців серед студентів, випускників університету, працівників галузі освіти, залучення їх до проведення досліджень у межах діяльності лабораторії; співпраці з громадськими організаціями та державними установами для досягнення поставленої мети; допомога учасникам науково-дослідних груп у проведенні досліджень: здійснення і координація співпраці з провідними навчальними закладами України та країн ближнього зарубіжжя; рекомендації кафедрам та затвердження тематики дипломних робіт та дисертаційних досліджень у контексті акмеологічної проблематики; накопичення, опрацювання та розповсюдження інформації про конференції, семінари з проблем акмеології професій-

но-педагогічної діяльності; введення в науковий обіг нового наукового матеріалу: участь у роботі міжнародних та всеукраїнських конференцій, семінарів та круглих столів; популяризація ідей і наукових здобутків науково-дослідної лабораторії акмеології освіти; рекомендація кращих наукових праць до публікації у вітчизняних та зарубіжних наукових виданнях.

За останні роки науковцями лабораторії було проведено ряд тематичних засідань лабораторії акмеології освіти; здійснено участь у таких наукових заходах, як: наукова сесія Академії акмеологічних наук (м. Санкт-Петербург) (О.А. Дубасенюк, Н.Г. Сидорчук, О.В. Вознюк, Ю.О. Костюшко); міжнародна науково-методична конференція "Соціально-правові засади захисту дітей" (м. Кременець); всеукраїнський науково-методичний семінар з міжнародною участю "Інформаційно-комунікаційні технології у сучасному освітньому просторі" (м. Кременець) у контексті співпраці з "Першою українською науковою школою PR" (ПУНШ PR) Кременецького обласного гуманітарно-педагогічного інституту імені Т. Шевченка; регіональні семінари: «Предмет, завдання та основні напрями педагогічної акмеології» (м. Житомир), «Акмеологічні технології успішного виховання, навчання і розвитку суб'єктів освітнього процесу» на базі Новоград-Волинського колегіуму, у тому числі проведено дискусії, круглий стіл, тренінги зі старшокласниками, "Акмеологічні засади особистісного розвитку суб'єктів освітнього процесу" (м. Радомишль). Важливою була також і розробка окремих аспектів наукових досліджень учасниками лабораторії на засадах акмеологічного підходу (О.А. Дубасенюк, Н.Г. Сидорчук, О.А. Орлова, О.Є. Кравець, М.Б. Агапова, Н.М. Міненко, А.М. Чернишова та ін.). Наукові напрацювання у цій сфері було представлено у колективній монографії⁸.

Таким чином, у діяльності Житомирської науково-педагогічної школи реалізуються акмеологічні дослідницькі стратегії з позицій: цілісного інтегративного, акмеологічного, синергетичного підходів до вивчення людини; системного підходу при вивченні освітніх систем; теорії функціональних систем.

---

⁸ Професійна педагогічна освіта: акмесинергетичний підхід. / за ред. О.А. Дубасенюк. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011.